

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 1.12.2005
COM(2005) 612 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

**IKGADĒJAIS ZIŅOJUMS PAR PIRMSPIEVIENOŠANĀS STRUKTŪRPOLITIKAS
INSTRUMENTU (ISPA)**

2004

{SEC(2005) 1552}

SATURS

1.	Ievads	3
2.	ISPA budžets	3
3.	Projektu finansēšana	4
3.1.	Jauni ISPA projekti	4
3.2.	2000.–2004. gadā finansētie projekti	4
3.3.	Maksājumi	5
4.	Tehniskā palīdzība	5
4.1.	Tehniskās palīdzības sniegšana pēc saņēmējvalsts iniciatīvas	5
4.2.	Tehniskā palīdzība pēc Komisijas ierosmes	6
5.	Vadība un īstenošana	7
5.1.	Projektu uzraudzība	7
5.2.	Finanšu vadība un kontrole	7
5.3.	EDIS	8
6.	Riska novērtējums	8
6.1.	Eiropas Revīzijas palātas atzinumi	8
6.2.	Līdzfinansēšanas partneri – EIB un EBRD	9
7.	Ieguldījumi kopienas politikā	9
7.1.	Valsts iepirkumi	9
7.2.	Vides politika	9
7.3.	Transporta politika: no TINA līdz jaunām TEN-T vadlīnijām	9
8.	Pirmspievienošanās instrumentu savstarpējā koordinēšana	10

Priekšvārds

Šis ir ikgadējais ziņojums par pirmspievienšanās struktūrpolitikas instrumentu (ISPA) darbību 2004. kalendārajā gadā.

Tas sniedz informāciju par piekto ISPA ieviešanas gadu.

Ziņojuma forma atspoguļo ISPA Regulas 12. pantā noteiktās prasības¹. Tā tika pielāgota, lai ņemtu vērā Eiropas Parlamenta, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas un Reģionu komitejas sniegtos komentārus.

Cerams, ka ziņojums būs arī noderīgs atsauču dokuments visiem, kurus interesē ES kandidātvalstu ekonomiskās un sociālās kohēzijas veicināšana, pirms pievienošanās.

1. IEVADS

Pēc jauno valstu pievienošanās ISPA saņēmējvalstu skaits samazinājās no desmit līdz divām valstīm, tādēļ 2004. gadā tikai Bulgārija un Rumānija saņēma jauno ISPA finansiālo palīdzību. Tādēļ ziņojums attiecas tikai uz ISPA darbību šajās iepriekš minētajās valstīs, jo iepriekšējo ISPA projektu īstenošana jaunajās dalībvalstīs ir aplūkota Kohēzijas fonda 2004. gada ziņojumā.

2. ISPA BUDŽETS

2004. gadā ISPA instrumentam no Komisijas budžeta piešķīra €453,3 miljonus. Apropriācijas aptvēra visus izdevumus, kas saistīti ar saņēmējvalstu vides un transporta sfēru līdzfinansēšanas projektiem (pasākumiem), kā arī tehniskās palīdzības (TP) sniegšanu neatkarīgi no tā, vai TP pasākumus uzsāka saņēmējvalsts vai Komisija.

1. tabula: ISPA budžets 2004. gadā - euro

Budžeta pozīcija	Saistību apropriācijas	Īstenotās saistības	Īstenotie maksājumi
Funkcionālā budžeta pozīcija B 13.01.04.02	2 100 000	1 890 000	1 696 088
Darbības budžeta pozīcija B 13.05.01.01	451 200 000	449 469 968	132 162 924
Kopā	453 300 000	451 359 968	133 859 012

•

¹ Padomes 1999. gada 21. jūnija Regula (EK) Nr. 1267/1999.

3. PROJEKTU FINANSĒŠANA

3.1. Jauni ISPA projekti

Komisija 2004. gadā apstiprināja 11 jaunus ISPA pasākumus, kas skar 9 investīcijas vides jomā un 2 investīcijas transporta nozarē, tostarp vienu tehniskās palīdzības (TP) pasākumu. Kopējie ISPA ieguldījumi šajā gadā bija €452 miljoni, veidojot vidējo dotāciju likmi 58,3% no kopējām pieļaujamajām projektu izmaksām €775 miljonu apmērā. Saistības €449 miljonu apmērā izmantoja jauniem projektiem (€303 miljoni), kā arī esošiem projektiem, kas pieņemti iepriekšējos gados.

Apmēram 56,5% no ISPA ieguldījumiem tika piešķirti vides aizsardzības projektiem, galvenokārt notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas projektiem, kā arī sēra atdalīšanas iekārtai. Transporta nozarē jāmin dotācija kombinēta dzelzceļa/autoceļa tilta būvniecībai pār Donavu.

2. tabula: Jauni projekti, kas apstiprināti 2004. gadā - euro

Nozare	Projektu skaits	Pieļaujamās izmaksas	ISPA ieguldījums	Dotācijas likme %	Saistības
Vide	9	397 780 000	268 246 300	67,4	178 311 258
Transports	2	377 452 452	183 734 500	48,7	124 960 302
Kopā	11	775 232 452	451 980 800	58,3	303 271 560

3.2. 2000.–2004. gadā finansētie projekti

No 2000. līdz 2004. gadam Komisija, pamatojoties uz Bulgārijas un Rumānijas iesniegtajiem priekšlikumiem, ir atbalstījusi 72 projektus: 53 vides nozarē, 17 transporta nozarē un vienu TP pasākumu katrā valstī decentralizētas īstenošanas sasniegšanai (EDIS). Šie projekti veido kopējos pieļaujamos ieguldījumus €3,74 miljardu apmērā, no kuriem €2,51 miljardu vai 67% finansē ISPA. Kopš ISPA uzsākšanas ir piešķirti apmēram 84% no ISPA līdzekļiem, kas paredzēti šīm divām saņēmējvalstīm no 2000. līdz 2006. gadam, un 75% no šiem piešķirumiem ir īstenoti.

3. tabula: 2000. –2004. gadā apstiprinātie projekti - euro

Nozare	Projektu lēmumu skaits	Pielaujamās izmaksas	ISPA ieguldījums	Vidēja dotāciju likme %	Saistības
Vide	53	1 631 154 563	1 182 478 353	72,5	921 558 749
Transports	17	2 112 247 242	1 326 144 338	62,8	956 777 621
EDIS	2	1 482 308	1 482 308	100,0	1 303 797
Kopā	72	3 744 884 113	2 510 104 999	67,0	1 879 640 167

Saistības tika vienmērīgi sadalītas starp vides un transporta nozarēm, un attiecība starp attiecīgajām nozarēm bija no 49,1 līdz 50,9.

3.3. Maksājumi

Kopējie ISPA maksājumi (ieskaitot arī maksājumus par decentralizāciju) kopā veidoja €132,2 miljonus, kuru pieaugums bija ne mazāk kā 280%, salīdzinot ar maksājumiem, kas veikti 2003. gadā (€45,9 miljoni).

Līdz 2000.–2004. gada beigām izmaksāja €329,8 miljonus, kas veido 17,5% no šajā laikposmā īstenotajām budžeta saistībām.

4. tabula: Maksājumi - euro

Nozare	2000-2003	2004	Kopā
Vide	77 964 300	67 584 714	145 549 014
Transports	119 173 044	64 191 648	183 364 692
EDIS	537 962	386 562	924 524
Kopā	197 675 306	132 162 924	329 838 230

4. TEHNISKĀ PALĪDZĪBA

4.1. Tehniskās palīdzības sniegšana pēc saņēmējvalsts iniciatīvas

Ar TP pasākumiem *projektu sagatavošanai* jānodrošina, lai saņēmējvalstis savlaicīgi iesniegtu Komisijai pietiekamu skaitu kvalitatīvu projektu ISPA finansējuma saņemšanai. Tāpat *institucionālajai stiprināšanai* paredzēto TP pasākumu mērķis ir palielināt saņēmēja pārvaldes spēju vadīt un uzraudzīt plaša mēroga infrastruktūru ieguldījumu īstenošanu.

2004. gadā apstiprināja vienu pieteikumu, kurā apvienota projektu sagatavošana un institucionālā stiprināšana vides nozarē.

5. tabula: Tehniskās palīdzības sniegšana pēc saņēmējvalsts iniciatīvas 2000.–2004. gadā (euro)

Nozare	Projektu skaits	Pieļaujamās izmaksas	ISPA ieguldījums
Vide	6	42 481 000	34 948 500
Transports	4	9 786 060	7.927.545
EDIS	2	1 482 308	1 482 308
Kopā	12	53 749 368	44 358 353

4.2. Tehniskā palīdzība pēc Komisijas ierosmes

Tehniskās palīdzības darbības pēc Komisijas iniciatīvas vai tās vārdā jo īpaši tika koncentrētas uz to, lai palielinātu saņēmējvalstu spēju sagatavot, izvērtēt un īstenot ISPA projektus saskaņā ar standartiem, kurus izvirza Kopienas fondu vadība.

A. Tehniskās palīdzības darbības, ko finansē saskaņā ar „TP rīcības programmu 2001”

Tikai tās programmas aktivitātes, kuras sākotnēji paredzētas, lai segtu TP darbības desmit ISPA atbalsta saņēmējvalstīm no 2001.–2003. gadam un kuras atlika uz 2004. gadu, uz līguma pamata tika turpinātas šajā gadā, t.i. līdz 2004. gada aprīļa beigām astoņām pievienošanās valstīm un līdz 2004. gada beigām Bulgārijai un Rumānijai. Galvenokārt darbības finansēja no saistībām, kas piešķirtas no 2001.–2003. gadam un kas veidoja €11 860 864, un netika pilnībā veiktas līdz 2003. gadam. Tās paredzēja atbalsta sniegšanu Uzraudzības komitejai, kā arī konsultatīvo pakalpojumu nodrošināšanu attiecībā uz valsts un privātā sektora partnerattiecībām.

B. Tehniskās palīdzības darbības, ko finansē saskaņā ar „TP rīcības programmu 2004–2006”

Šī programma ir iepriekš minētās *TP rīcības programmas 2001* turpinājums, lai gan attiecas tikai uz Bulgāriju un Rumāniju, un vairums tās darbības jomu ir līdzīgas tām, kas iekļautas 2001. gada programmā. 2004. gadā programmā jo īpaši iekļāva atbalstu, lai uzlabotu projektu kvalitāti visā projekta ciklā, un palīdzību projektu pieteikumu izvērtēšanai un kvalitātes kontrolei.

C. Tehniskās palīdzības darbības, kas uzsāktas ārpus „TP rīcības programmas 2001” un „TP rīcības programmas 2004–2006”.

Attiecīgās darbības jomas 2004. gadā ietvēra algu un pieskaitāmo izmaksu maksājumus ISPA personālam (vietējiem aģentiem), kas strādāja delegācijās, un palīdzību projektu pieteikumu izvērtēšanā un kvalitātes kontrolē, tostarp līdz 2004. gada 30. aprīlim šīs jomas attiecās arī uz 8 pievienotajās valstīm.

6. tabula: Tehniskā palīdzība pēc Komisijas ierosmes 2000.–2004. gadā - euro

Darbība	Paredzamais piešķirums	Saistības	Maksājumi
Rīcības programma 2001(*)	12 000 000	11 860 864	6 514 699
Rīcības programma 2004 – 2006	5 185 000	1 529 950	21 270
Darbības, kas nav iekļautas rīcības programmās	17 800 000	17 800 000	10 258 355
Kopā	34 985 000	31 190 814	16 794 324

(*) Ietver ISPA - 10

5. VADĪBA UN ĪSTENOŠANA

5.1. Projektu uzraudzība

Attiecībā uz ISPA projektu efektīvu īstenošanu 2004. gadā saņēmējvalstis turpināja veikt turpmākus uzlabojumus praktiskas jaudas izteiksmē. Tomēr joprojām ir iespāids, ka tās varētu efektīvāk iesaistīties dažādos projekta cikla posmos un pastiprināt koordināciju starp dažādajām projektā ieinteresētajām personām. Bažas aizvien rada pietiekamu tādu finanšu resursu un cilvēkresursu trūkums, kas paredzēti ISPA pasākumu plānošanai, sagatavošanai un vadībai, jo īpaši vides nozarē, kā arī joprojām augstā personāla nomaiņa.

5.2. Finanšu vadība un kontrole

Komisija 2004. gadā saņēmējvalstīs veica ceturto revīzijas sistēmas ciklu, lai novērtētu to sistēmu un procedūru piemērotību, kas izveidotas ISPA līdzekļu vadībai un kontrolei, un to atbilstību Komisijas prasībām, kas būtiski neatšķiras no prasībām, ko piemēro Kohēzijas fondam un struktūrfondiem. Šī revīzijas cikla secinājumi rāda, ka panākumi ir gūti, taču joprojām ir nepieciešami uzlabojumi tādās svarīgās jomās kā iekšējā kontrole, iekšējā revīzija un atbilstība valsts iepirkuma noteikumiem.

Rumānijā sistēmas revīzijas laikā atklāja būtiskus trūkumus, kuru apmēra un būtības dēļ Komisija 2003. gada decembrī un 2004. gada februārī pārtrauca maksājumus CFR (dzelzceļa aģentūrai) un 2004. gada decembrī – visām īstenošanas aģentūrām. Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta 2004. gada darbības ziņojumā tika iekļauta atruna attiecībā uz ISPA vadības un kontroles sistēmu Rumānijā. Tādēļ Rumānijas iestādēm pieprasīja līdz noteiktam termiņam īstenot koriģējošus pasākumus.

Veicot paralēlas projekta revīzijas saņēmējvalstīs, apstiprinājās, ka valsts iepirkumi joprojām ir ļoti riskants solis visā projekta ciklā, ko norādīja liels skaits atteikumu attiecībā uz galvenajiem piedāvājumu dokumentiem un līgumu piešķiršanas ilgstošais process.

5.3. EDIS

2001. gadā apmierinošas finanšu vadības un kontroles sistēmas izveidošanas process ir paplašinājies, uzsākot saņēmējvalstīs virzību uz ISPA „paplašinātas decentralizētas īstenošanas sistēmu” (EDIS). Saistībā ar EDIS piešķiršanu un tādējādi Komisijas konkursu un līgumu slēgšanas iepriekšēja apstiprinājuma atcelšanu tiek veikta salīdzinošā novērtēšana 4 posmos, sākot ar *trūkumu novērtēšanas* posmu.

Līdz 2005. gada maijam saņēmējvalstu gūtie panākumi, veicot šo novērtēšanu, radīja bažas. Attiecībā uz Rumāniju ārējo revidentu atzinumā par 3. posmu (*atbilstības novērtēšana*) bija norādīts, ka neviena no ISPA īstenošanā iesaistītajām struktūrām neatbilst EDIS prasībām. Attiecībā uz Bulgāriju nozīmīgas problēmas konkursu procesā neļāva līdz 2005. gada vidum uzsākt 2. posmu (*trūkumu novēršanu*).

Maz ticams, ka šādos apstākļos Bulgārija vai Rumānija iesniegs ISPA paredzēto EDIS akreditācijas pieprasījumu līdz 2006. gada vidum, tādējādi atvēlot pavisam nedaudz laika 4. posma (*akreditācija*) Komisijas lēmuma pieņemšanai pirms pievienošanās.

6. RISKĀ NOVĒRTĒJUMS

Saskaņā ar iepriekšējas apstiprināšanas sistēmu revīzijas stratēģija attiecībā uz saņēmējvalstīm galvenokārt paredzēta profilaksei, nodrošinot, lai katra valsts ieviestu pietiekamas kontroles procedūras saistībā ar projektu īstenošanu un maksājumiem. Visos EDIS posmos veikto turpmāko revīziju mērķis ir noteikt trūkumus sistēmas veidošanā un pārbaudīt, vai ir izpildīti ieteikumi un novērsti trūkumi. Tomēr, pamatojoties uz revīziju atzinumiem, ISPA īstenošanas gaitā rodas virkne risku, kas jānorobežo un jānovērš visā revīzijas procesā.

6.1. Eiropas Revīzijas palātas atzinumi

Revīzijas palāta 2003. finanšu gada ziņojumā sniedza atzinumu, ka Komisija iepriekš nav veikusi pietiekamus pasākumus, lai saņēmējvalstīs izveidotu sistēmas, kas atbilst ISPA prasībām, un ka tie būtu paātrinājuši Komisijas iepriekšējas kontroles atcelšanu. Šī iemesla dēļ Komisija veica papildu sistēmas un projekta revīzijas un vienojās ar šīm valstīm par rīcības plānu, kurā pēc noteikta grafika pievērsīsies attiecīgajiem Komisijas ieteikumiem, kas saistīti ar noteiktiem sistēmas trūkumiem.

Revīzijas palāta 2004. gadā arī novērtēja ISPA palīdzības efektivitāti vairākās saņēmējvalstīs, kas ir kļuvušas par dalībvalstīm. Turklāt šo revīziju atzinumi attiecas arī uz pašreizējām ISPA palīdzības saņēmējvalstīm. Pēc Komisijas domām lielākā daļa no Revīzijas palātas norādītajām kļūmēm nerada finansiālas sekas un tās ir formālas.

6.2. Līdzfinansēšanas partneri – EIB un EBRD

EIB un EBRD joprojām bija privilēģētie partneri ISPA projektu aizdevumu finansējuma nodrošināšanā 2004. gadā. Banku speciālistu prasmes strukturēt finansējuma dotāciju/aizdevumu apvienojumu, tostarp valsts un privātā sektora partnerattiecību pasākumus, bija noderīgas, lai uzlabotu ISPA finansēto projektu kvalitāti.

7. IEGULDĪJUMI KOPIENAS POLITIKĀ

7.1. Valsts iepirkumi

Lai nodrošinātu pareizus, taisnīgus un pārredzamus valsts iepirkumus, kā tas noteikts Eiropas Komisijas Praktisko vadlīniju noteikumos (PRAG), likumisko prasību izpilde ir kļuvusi par lielāko izaicinājumu saņēmējvalstīm. Apmācības par konkrētiem iepirkuma jautājumiem, kā arī praktiski līdzekļi (vadlīnijas) nodrošina, ka piedāvājumu konkursi un līgumu slēgšana notiek saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kas saskaņoti atbilstoši ES standartiem.

7.2. Vides politika

Sniedzot tiešu palīdzību prioritāriem projektiem vides jomā, ISPA paātrina vides politikas īstenošanu un atbilstību ES standartiem saņēmējvalstīs. Jo īpaši stiprināta ir administratīvā jauda attiecībā uz vides ieguldījumu plānošanu un prioritāšu noteikšanu un ir vērojama vienmērīga attīstība, pareizi īstenojot ietekmes uz vidi novērtējuma direktīvu, tostarp ar sabiedrisko apspriešanu saistītos aspektus. Tomēr šīm valstīm prioritāri jārisina problēmas, kas saistītas ar vides iestāžu grūtībām iegūt atbilstošu finansējumu un personālu, kā arī ar politikas jomu koordinācijas un stratēģiskās plānošanas trūkumu.

7.3. Transporta politika: no TINA līdz jaunām TEN-T vadlīnijām

Transporta tīkli saņēmējvalstīs, kas atbilst TINA (Transporta infrastruktūras vajadzību novērtējumam), tika izveidoti Eiropas transporta koridora ietvaros. Šos tīklus izmanto par pamatu, plānojot valsts transporta stratēģijas ISPA nolūkos t.i. tie attiecas uz nodaļas, centrālā punkta izveidošanu vai atjaunošanu, vai pieeju šiem tīkliem. Četri no iepriekš minētajiem koridoriem šķērso Bulgārijas un Rumānijas teritoriju. Saskaņā ar jaunajām Kopienas vadlīnijām Eiropas transporta tīklu attīstībai (TEN-T) trīs no tīkla prioritārajiem projektiem (PP7: *Autoceļu ass Igoumenitsa/Patra-Athina-Sofia-Budapest*, PP18: *Rhine/Meuse-Main-Danube* un PP22: *Dzelzceļa ass Athina-Sofia-Budapest-Wien-Praha-Nürnberg/Dresden*) ir saistīti ar līnijām, kas ietver Bulgāriju un Rumāniju.

8. PIRMSPIEVIEŅOŠANĀS INSTRUMENTU SAVSTARPĒJĀ KOORDINĒŠANA

PHARE vadības komiteja nodrošina ciešu koordināciju starp trim pirmspievienošanās instrumentiem – PHARE, SAPARD un ISPA. Turpmāk koordinēšanu īsteno (PHARE) Vienotās uzraudzības komiteja, starpdienestu koordinācijas komiteja un periodiskās sanāsmēs ar EK delegācijām saņēmējvalstīs.